

Tom Gillesbergs skrifter: Evighedens samtidighed

I anledning af Schiller Instituttets formand Tom Gillesbergs 60 års fødselsdag den 30. juni 2024, har vi samlet Toms skrifter.

Cantors transfinitte tal, 1995

Den danske hjælp til Schiller The Danish Help to Schiller How the Danish Marquis de Posa and Don Carlos saved Friedrich Schiller, 2004.

Vitus Bering and the Rediscovery of America Vitus Bering og rejsen til Amerika, 2007.

A Lesson for Copenhagen Today: Hans Christian Ørsted's Scientific Method I stedet for klimaovertro: H.C. Ørsteds videnskabelige metode: i anledning af 200 år for Ørsteds opdagelse af elektromagnetisme, 2009.

Verden har brug for Lyndon LaRouche universiteter, bidrag til et festskrift for Lyndon LaRouches 95. års fødselsdag The World Needs LaRouche Universities, 2017.

Prometheus og Epimetheus: Tom Gillesbergs bidrag til et festskrift for Helga Zepp-LaRouches 70. års fødselsdag Prometheus and Epimetheus, 2018.

Download (PDF, Unknown)

Verden har brug for Lyndon LaRouche universiteter, af Tom Gillesberg

Fra 2017:

Bidrag af Tom Gillesberg, formand for Schiller Instituttet i Danmark, til et festskrift i anledning af Lyndon LaRouches 95 års fødselsdag.

Verden har brug for Lyndon LaRouche universiteter, af Tom Gillesberg På engelsk fra 2017:

Contribution from Tom Gillesberg, President of the Schiller Institute in Denmark, to the Festschrift for Lyndon LaRouche on his 95th birthday Her er den tale, der blev holdt for at præsentere Lyndon LaRouche ved åbningen af LaRouche-universiteterne den 8. september 2022.

Kære præsidenter, statsministre, Deres Excellencer, lærere, studerende, mine damer og herrer.

Før jeg giver ordet til Lyndon LaRouche ved denne meget, meget specielle lejlighed, som ikke blot fejrer, at han har nået milepælen på hundrede år, men også etablerer et sikkert fundament for menneskehedens kommende generationer, vil jeg kort gennemgå sammen med jer, hvordan det kunne lade sig gøre, at vi i dag åbner LaRouche-universiteter i New York, Beijing, Moskva, New Delhi, København, Stockholm, Berlin, Paris, Milano, Tirana, Edinburgh, London, Dublin, Mexico City, Buenos Aires, Sao Paulo, Pretoria, Cairo, Damaskus, Teheran og Sanaa.

Det hele begyndte i 2017, straks efter Lyndon LaRouches 95-års fødselsdag. Universitets- og regeringskredse i Kina reflekterede over den dybe betydning, som idéerne fra LaRouche og hans bevægelse havde haft for omdannelsen af Kina og etableringen af den internationale Bælte & Vej-politik, og det faktum at LaRouche nu var 95 år gammel, mens mange af hans

mangeårige medarbejdere, som f.eks. hans kone Helga Zepp-LaRouche, nærmede sig eller var i halvfjerdserne. De spurgte sig selv, om de kunne være sikre på, at der i fremtiden fortsat ville være en LaRouche-bevægelse, der kunne levere de nødvendige nye kreative input og idéer, der var nødvendige for Kinas og verdens udvikling, på et tidspunkt hvor Kina i stigende grad skulle lede verden ind i nye områder og opdagelser, som mennesket aldrig før havde prøvet. En proces, der krævede nye, unikke, kreative løsninger og ikke blot en kopi af noget, som mennesket allerede havde prøvet før. Alle var enige om, at der hurtigt måtte gøres noget.

Der blev nedsat hurtigt arbejdende udvalg på alle de forskellige videnskabelige, politiske og kulturelle områder for at få en plan for de nødvendige ændringer i pensum og for oprettelsen af supplerende kurser, som var nødvendige for at anvende LaRouches videnskabelige arbejde på de forskellige indsatsområder. Et kursus i Lyndon LaRouches fysisk økonomi blev obligatorisk for alle studerende i statskundskab og økonomi, og det blev besluttet at udvikle et studieprogram for specialister inden for området fysisk økonomi og LaRouche-Riemann-metoden.

Inden for de fysiske videnskaber blev LaRouche obligatorisk som hjælp til at udvikle de studerendes kreative kræfter til videnskabelig opdagelse, med fokus på LaRouches opdagelse og de videnskabelige tankeobjekters historie. Inden for samfundsvidenskaberne skulle eleverne undervises i princippet om potentiel relativ befolkningstæthed, stigende energigennemstrømningstæthed og menneskets naturlige udvikling i universet, set gennem Vernadskijs og LaRouches arbejde. LaRouches skrifter om metafor-princippet og andre vigtige skrifter blev obligatoriske inden for de forskellige kunstarter, og der blev foretaget ændringer inden for alle de forskellige uddannelsesområder.

Rusland, der ikke ville lade sig overgå, fulgte hurtigt trop og udviklede et lignende program, og mange andre nationer

fulgte trop. Selv i USA, LaRouches eget land, blev dette et spørgsmål, der blev taget op på mange niveauer, herunder i Det Nationale Sikkerhedsråd. Kunne USA tillade andre stormagter at øge deres erkendelsesevne med stormskridt gennem fornuftens kraft, styret af LaRouches ideer, mens USA selv sakkede bagud? Der blev iværksat et nødprogram under præsidentens direkte tilsyn for at sikre, at USA ville få et lignende program på benene og atter blive førende i verden inden for LaRouches videnskabelige metode.

Efter et par år, hvor den bemærkelsesværdige effekt af LaRouches idéer begyndte at gøre sig gældende, fik politiske ledere og førende intellektuelle i mange forskellige lande samtidig øjnene op for idéen: Bør der ikke oprettes særlige universiteter, der uddanner de studerende i selve Lyndon LaRouches kreativitet?

Bør der ikke være akademier, der er dedikeret til at forsøge at efterligne Lyndon LaRouches genialitet ved at beherske den metode, hvormed han opnåede så meget?

Og ville det ikke være passende, at disse nye universiteter åbner deres døre den 8. september 2022, dagen hvor LaRouche ville fejre sin 100-års fødselsdag?

Så således gik det til, at vi i dag har samtidige åbninger af LaRouche-universiteter i New York, Beijing, Moskva, New Delhi, København, Stockholm, Berlin, Paris, Milano, Tirana, Mexico City, Buenos Aires, Sao Paulo, Pretoria, Edinburgh, London, Dublin, Cairo, Damaskus, Teheran og Sanaa.

LaRouche vil, på grund af de fysiske begrænsninger, ikke være i stand til at være fysisk til stede ved alle disse samtidige fejring, men ved hjælp af moderne teknologi har vi sørget for at få hologrammer af LaRouche alle steder på én gang, og vi venter nu ivrigt på Lyndon LaRouche og hans kone Helga, som vil holde tale og erklære alle disse nye universiteter for åbne.

Med tanke på den tidligere mexicanske præsident Lopez Portillos berømte ord: »Nu er tiden inde til at lytte til LaRouches kloge ord«, kan vi i dag fejre, at »endelig lyttede verden til Lyndon LaRouches kloge ord«, og vi kan alle se, hvor meget lysere en fremtid det betyder for hele menneskeheden.

I stedet for klimaovertro: H.C. Ørsteds videnskabelige metode fra arkivet i anledning af 200 år for Ørsteds opdagelse af elektromagnetisme

Download (PDF, Unknown)

Fra arkivet: Vitus Bering og rejsen til Amerika

af Tom Gillesberg

Denne danske resumé (nedenfor) er et redigeret sammendrag af en artikel »Vitus Bering and the Rediscovery of America«

(nedenfor), der blev skrevet som et bidrag til et festskrift for Lyndon LaRouche i anledning af hans 85 års fødselsdag den 8. september 2007.

Med bygningen af en magnettogforbindelse mellem København og Århus over Kattegat, som den første del af et dansk magnettognet, bryder vi med opfattelsen om Danmark som et lille land, der blot kan følge i de større landes fodspor. I stedet er det os, der går foran og gør et afgørende teknologisk kvantespring muligt. Med bygningen af et dansk magnettognet revolutionerer vi ikke blot den danske økonomi, i og med at hele Danmark bliver til et sammenhængende lokalområde, men vi sætter også en ny standard, som vil betyde magnettog i hele Europa. Med det russiske initiativ til at bygge en tunnelforbindelse under Beringstrædet, vil vi med tiden kunne tage magnettoget hele vejen fra Aalborg til Los Angeles.

Det er et af historiens smukke sammenfald, at Danmark har fået mulighed for at spille denne historiske rolle netop nu, for derigennem går vi faktisk i fodsporene af den berømte danske skibsfører og opdagelsesrejsende Vitus Bering, der gennem sit modige lederskab ud i det ukendte genopdagede Amerika og lagde navn til Beringstrædet... Læs mere:

Dansk resumé: [Klik her.](#)

English, full article: [Click her.](#)

Prometheus og Epimetheus: Tom

Gillesbergs bidrag til et festskrift for Helga Zepp-LaRouche

Read the English version below the Danish.

Bidrag til festskriftet for Helga Zepp-LaRouche i anledningen af hendes 70-års fødselsdag den 25. august 2018 fra Tom Gillesberg, formand for Schiller Instituttet i Danmark.

Kære Helga,

At nå en alder på halvfjerds år er ikke en dårlig ting, men en god ting! Vi, som har fornøjelsen af at kende dig, har set, hvordan du har taget mere og mere ansvar for den fremtidige menneskehed for hvert år, der går. Du sætter dit tydelige, meget positive og inspirerende præg på menneskehedens fremtid. Hvor meget fattigere ville menneskeheden ikke være uden dig! Du går i fodsporene på ikke blot Lyndon LaRouche, men også på hans store mentor, Prometheus. Derfor vil jeg gerne viderebringe følgende historie til dig, som er meget mere sandfærdig end alle det »fake news«, som man ser i dagens aviser.

Epimeteusi besøger Prometheus

Det rygtes, at der dybt nede i arkiverne på British Museum, blandt mange andre af menneskehedens skatte, som det britiske imperium har valgt at holde hemmelige for det meste af menneskeheden, findes optegnelser af det legendariske besøg, som guden Epimeteus aflagde hos sin bror Prometheus, mens Prometheus gennemgik sine pinsler.

Scene: På Zeus' ordre er Prometheus blevet lænket til en klippe og står i den brændende sol, mens en ørn fortærer hans.

Prometheus: Hvem der? Hvem vover at komme her for at besøge

mig, når han ved, at mange opmærksomme øjne vil rapportere tilbage til Zeus, at nogen besøgte ham, der burde isoleres og foragtes for sit oprør imod uretfærdighed? Men er det ikke dig, min broder Epimeteus? Det ville jeg aldrig have gættet. Jeg ville aldrig have forventet, at du ville besøge mig under disse elendige omstændigheder for at opmuntre mig. Kære broder, hvordan har du det?

Epimeteus: Tak, broder, jeg har det ganske godt. Jeg har ikke dine evner for forkundskab. Jeg er ikke i stand til at se ind i fremtiden, men jeg ville alligevel have været i stand til at fortælle dig, at det var en dårlig idé at gå op imod Zeus, og at det kun ville give dig problemer. Hvorfor kunne en så klog og intelligent person som dig gøre noget så dumt? Du vidste, at Olympens guder ikke ønskede, at menneskeheden skulle formere sig og trives. Hvorfor gav du så mennesket ilden og kraften til at søge indsigt og sandhed? Hvorfor give sådanne kræfter til sådanne simple dødelige? Hvorfor risikere dit personlige, fysiske velbefindende for det?

Prometheus: Min kære broder, jeg er ikke sikker på, om du kom af egen fri vilje eller blot for at håne mig og vinde nogle af de såkaldte udødeliges gunst. Alligevel vil jeg lade dig det vide. Det vil måske få dig til at reflektere, og det vil måske også være en tiltrængt, anderledes melodi for de andre ører, der helt sikkert lytter med, mens vi taler. Ja, du har ret. Jeg vidste udmærket godt, hvilken vrede der ville ramme mig, hvis jeg gik imod Zeus og alle de foragtelige traditioner, han repræsenterer. Jeg så for mit indre øje den pine, han ville bringe over mig, hvis jeg gik imod de gamle guders vilje og gav menneskene disse forbudte kræfter. Jeg vidste, at jeg ville kalde alle de ulykker, som Zeus ville være i stand til at skabe, ned over mig selv.

Men jeg blev også hjemsøgt af billedet af, hvordan menneskeheden ville se ud, hvis den ikke havde ilden og alle de andre åndelige gaver, som jeg så generøst skænkede den. Jeg så endeløse rækker af grå, lænkede og trælbundne mennesker

uden nogen gnist af kreativitet i deres øjne. Jeg så mænd, kvinder og børn, der var så uden håb, at det knuste mit hjerte. Jeg besluttede dybt i mit hjerte, at uanset hvilke pinsler jeg måtte udholde, ville jeg aldrig lade det ske. Jeg så en meget anderledes fremtid for menneskeheden, noget, der var meget mere lig min egen ånd.

Epimetheus: Prometheus, nu skræmmer du mig. Hvordan kan du sige sådanne ord? Ved du ikke, hvilken vrede en sådan tale vil fremkalde på magtens trone? Du er en af guderne! Du kunne have deres gunst! Hvorfor smide det hele væk for disse simple dødelige mennesker?

Prometheus: Min kære broder, dine øjne klæber så fast til Olympens intriger at du ikke ser den virkeligt storslåede himmel, der ligger frem for os. Jeg har også set, hvad der kan blive af menneskeheden, når den udstyres med min gave af ild og visdom. Mit sinds øje har set, hvordan mennesket ikke blot kan brede sig over hele jorden og sprede nationer og civilisationer overalt, men også hvordan nationerne i fremtiden vil arbejde fredeligt sammen, så det bliver muligt at rejse fra den ene ende af verden til den anden. Hvordan nationerne så vil arbejde sammen om at forlade planeten Jorden og få både levende processer og kognition til at sprede sig fra Jorden ud i det nærliggende rum og gøre menneskeheden til en sand rumcivilisation. Mit sinds øje har set, hvordan det, som du ser som et foragteligt, primitivt menneske, kan blive den dyrebareste juvel i hele skabelsen.

De gamle såkaldte evige guder er blot en forbigående fase i den langt større skabelse, der vil komme. Det ved de, og det er derfor, de hader mig så meget! Men al deres ondsindede vrede kan ikke stoppe det, der vil komme til at ske! Deres dage er talte, men menneskets dage og antal vil fortsætte med at vokse ud over deres vildeste fantasi. Lad dem gøre mig til genstand for deres raseri. Lad dem martre mig. De udstiller kun deres egen afmagt over for den højere magt, som universel kreativitet udgør!

Epimetheus: Min kære bror, nu skræmmer du mig virkelig! Jeg tror, at tiden er inde til at jeg forlader den brændende sol og din lige så brændende passion. Hvis du har ret (hvilket du indtil nu altid har haft), så både skræmmer og fascinerer det mig. Jeg vil tænke over det, du har sagt, og se, om det bliver til virkelighed. Hvis du så får ret, så vil jeg lære af dig og fortælle din historie. Indtil da vil jeg opholde mig på et meget køligere og mere behageligt sted, mens jeg venter på de store forandringer, som du siger, der vil komme til at ske. Jeg håber ikke, at du har noget imod, at jeg finder andet selskab, indtil dine venner har opnået mere gunstige omstændigheder?

Prometheus: Kære Epimetheus, du er min broder, og jeg elsker dig som sådan. Men du kan kun kigge tilbage og lære af fortiden. Jeg ser ud i fremtiden og lader fremtiden bestemme, hvordan jeg skal handle i nuet. Derfor går vi meget forskellige veje. Men vi vil mødes igen, og selv om du ikke har fortjent det, så tror jeg, at fremtiden vil bringe langt mere behagelige omstændigheder for dig.

Du er ikke en sol, der kan være et lys i sig selv. Du er blot en måne, som kan reflektere andres lys. Jeg foretrækker at være en sol frem for en måne, og det er derfor, jeg er så frygtet. Men jeg vil også blive belønnet med stor tak fra de fremtidige generationer. Farvel, min kære broder. Jeg misunder dig ikke dit nuværende, behagelige og meningsløse liv. Jeg foretrækker den tornede og forkætrede vej, som jeg har valgt for mig selv, fordi jeg ved, hvilke underværker der vil komme ud af det.

i Prometheus betyder Forkundskab på græsk mens hans bror Epimetheus (Efterkundskab) bedst kan oversættes ved Bagklogskab.

Contribution to the Festschrift for Helga from Tom Gillesberg,

president of the Schiller Institute in Denmark, August 5, 2018

Dear Helga,

Reaching the age of seventy is not a bad thing, but a good thing! We, who have the pleasure of knowing you, have seen how you have taken more, and more, responsibility for future humanity, for every year passing. You are setting your distinct, very positive, and inspiring mark on the destiny of mankind. How much poorer mankind would be without you! You are walking in the footsteps of not only Lyndon LaRouche, but also, his great mentor, Prometheus. For that, I want to pass on to you the following story, which is much truer than all the fake news in the newspapers of today.

Epimetheus visits Prometheus

It is rumored that deep down in the archives of British Museum, among many others treasures of mankind that the British Empire has chosen to keep secret from most of humanity, are the recordings of the legendary visit of the god Epimetheus to his brother Prometheus, while Prometheus was enduring his torment.

Scene: On the orders of Zeus, Prometheus has been chained to a rock, and stands in the burning sun, while his liver is being eaten by an eagle.

Prometheus: Who is there? Who dares to come here to visit me, when he knows that many watchful eyes will report back to Zeus that someone visited he, who should be isolated and scorned for his revolt against injustice? But, is it not you my brother Epimetheus? That I would never have guessed. I would never have expected you to visit me, in my miserable circumstances, to cheer me up. Dear brother, how are you?

Epimetheus: Thank you brother, I am quite well. I do not have your powers of foresight. I am not able to foresee the future, yet I would have been able to tell you, that going up against

Zeus was a bad idea, which could only get you into trouble. Why would someone as smart and bright as you, do anything that stupid? You knew that the Gods of Olympus didn't want mankind to multiply and prosper. Why then, did you give fire, and the power of insight and truth-seeking to man? Why give such powers to mere mortals? Why risk your personal, physical well-being for that?

Prometheus: My dear brother, I am not sure if you came on your own accord, or just to scorn me, and earn the favor of some of the so-called immortals. But still, I will let you know. It might make you reflect, and might be a much needed, different tune, for those other ears that are, for sure, listening as we speak. Yes, you are right. I knew very well what wrath would hit me, if I crossed Zeus, and all the despicable traditions he represents. I saw with my mind's eye the torment he would bring to bear on me, if I went against the will of the old gods, and brought these outlawed powers to man. I knew that I would call upon myself all the misfortunes that Zeus was capable of creating.

But I was also haunted by the vision of what mankind would be like, if it did not have access to the gift of fire, and all the other gifts of the mind, which I so generously bestowed upon it. I saw endless rows of gray, chained and enslaved humans, with no spark of creativity in their eyes. I saw men, woman, and children that were so without hope, that it broke my heart. I resolved in my heart, that no matter what torment I would have to endure, I would never allow that to pass. I saw a much different future for mankind, something much more akin to my own spirit.

Epimetheus: Prometheus, now you frighten me. How can you speak such words? Don't you know what anger such speech will provoke in the powers that be? You belong to the gods! You could have their favor! Why throw it all away for these mere mortal men?

Prometheus: My dear brother, your eyes are so eagerly tied to

the courtship of Olympus, that you do not see the truly magnificent heaven that lies ahead of us. I have also seen what can come of mankind, when bestowed with my gift of fire and wisdom. My mind's eye has seen how man can not only expand across the face of the Earth, spreading nations and civilizations everywhere, but, also, how the nations in the future will work peacefully together, to make it possible to go from one end of the world, to the other. How nations will then work together to leave planet Earth, and cause both living processes, and cognition to spread from Earth out into nearby space, making mankind a true space civilization. My mind's eye has seen how, what you see as despicable, primitive man, can become the prized jewel of all creation.

The old, so-called eternal gods are but a passing phase in the greater creation to come. They know that, and that's why they hate me so much! But all their ill-intended fury cannot stop what will come to pass! Their days are numbered, but the days and numbers of man will continue to grow beyond their wildest imagination. Let them bestow their fury on me. Let them torment me. They only exhibit their own impotence in face of the higher power of universal creativity!

Epimetheus: My dear brother, you truly scare me! I think the time has come for me to leave the burning sun, and your burning passion as well. If you are right (which you, until now, have always been), it both scares, and intrigues me. I will think of what you have spoken, and see if it comes to pass. If you then are proven right, I will learn from you, and record your story. Until then, I will be in a much cooler, and more pleasant location, while awaiting those great changes you say are to come. I hope you don't mind that I keep different company until your friends will have gained more favorable circumstances?

Prometheus: Dear Epimetheus, you are my brother, and I love you as such. But you can only look back, and learn from the past. I look forward, and let the future determine what I

should do in the present. Thus we walk much different paths. But we will meet again, and despite you not having deserved it, I think the future will bring even much more pleasant circumstances for you.

You are not a Sun that can be a light of its own. You are but a Moon, which can reflect the light of others. I prefer being a Sun, to being a Moon, and that is why I am so feared. But I will also be rewarded with a great many thanks from future generations. Farewell, my dear brother. I do not envy your present, pleasant, meaningless life. I prefer the thorned and scorned path I have chosen for myself, because I know what wonders will come of it.

Den danske hjælp til Schiller.

Af Tom Gilleberg

af Tom Gilleberg

Efter Den amerikanske Revolution (1776-1783) var blevet kronet med succes i form af USA's forfatning i 1789, og Den franske Revolution (1789-1791) havde udviklet sig til et jakobinsk blodbad fulgt af kaos og krig, arbejdede en gruppe af højtstående danskere energisk på at redde Danmark fra en dobbelt fare: Kaos og anarki, som man havde fået det i Frankrig, på den ene side; et tilbagefald til tyrannisk enevælde på den anden.

Det projekt for at redde frihedspoeten Friedrich Schiller og få ham til Danmark, som vi vil beskrive i denne artikel, ledte til en omfattende brevveksling mellem Schiller og den danske prins Frederik Christian af Augustenborg. Disse breve om menneskets æstetiske opdragelse og den danske elites intensive engagement i Schillers ideer var i høj grad medvirkende til at skabe en reform af det danske uddannelsessystem og en opblomstring i det intellektuelle liv i Danmark – centreret omkring en genoplivning af ideerne i den græske klassik, ideen om det Sande, det Skønne og det Gode, og det heraf følgende positive menneskesyn.

Trods »statsbankerotten« i 1813 og det smertelige tab af Norge oplevede vi i Danmark en renæssance, den såkaldte Guldalder, fra 1800-tallets begyndelse, med en mangfoldighed af store ånder indenfor kunst, filosofi og videnskab, alt imens det øvrige Europa sank ned i en åndelig stenalder under Wienerkongressens tunge åg.

H.C. Andersens metaforiske eventyr, de indsigtsfulde filosofiske skrifter fra Kierkegaards hånd, de græsk-inspirerede statuer af Bertel Thorvaldsen, de fængslende malerier af C.A. Jensen, Constantin Hansen og Kristian Købke, de humoristiske kompositioner af Frederik Kuhlau, de yndefulde balletter af August Bournonville, Brønstedes genopdagelse af det virkelige klassiske Grækenland og H.C. Ørsteds banebrydende videnskabelige opdagelser er blot nogle få eksempler på Guldalderens overflod af menneskelig kreativitet og skaberkraft.

Denne artikel lader det danske Guldaldereventyr begynde med historien om, hvorledes danske verdensborgere frelste Friedrich Schiller fra en ulykkelig skæbne.

Der kommer en tid, hvor ethvert ungt menneske må spørge sig selv: »Skal jeg handle ud fra de normer og værdier, jeg har fået fra traditionen, min familie, min position og samfundet – nutidens aksiomatiske grundsætninger – eller er der nogle højere principper, som nødvendiggør, at jeg ikke blot dvask

flyder med tidens strømninger?»

Spørgsmålet kunne også formuleres: »Skal jeg gøre, hvad min tid og mine omgivelser kræver af mig, eller skal jeg handle ud fra de kommende generationers behov?» Svaret afgør, om man vælger at være en tragisk figur eller en ophøjet personlighed på verdenshistoriens skrå brædder.

I det følgende vil vi beskæftige os med en konkret historisk begivenhed, hvor en stor tænker med et stort hjerte, Friedrich Schiller (1759-1805), ved hjælp af sine magtfulde ideer var i stand til at bevæge frugtbare sind og hjerter hos sin tids unge, og formå dem til at droppe smålig, selvcentreret egoisme, og i stedet se sig selv som verdensborgere. Denne ungdomsbevægelse, der var kaldet til handling af tidens dramatiske omvæltninger og Schillers ideer, inspirerede andre jævnaldrende unge og genvakte ungdommens brændende sandhedssøgen hos mange i den ældre generation.

Vor tids politisk engagerede mennesker og bekymrede medborgere vil i det følgende blive mindet om, at politiske mirakler kun finder sted, hvis man bliver ved med at kæmpe for at uddanne, opløfte og inspirere sig selv og sine medmennesker, uanset rang og status. Man må være villig til, som De forenede Staters grundlæggere så smukt udtrykte det, at dedikere sit liv, sin formue og sin ære til sikringen af de kommende generationers vé og vel. Og de kommende generationer refererer ikke nødvendigvis til ens egen familie, ens eget land eller ens egen tid. Som det bliver præsenteret i Schillers skuespil *Don Carlos*, og genspejlet i denne historie fra det virkelige liv, kan de handlinger i nuet, som har størst betydning for menneskeheden, for vores land og vores nuværende og tilkommende familie, sagtens ligge i et engagement i en international politisk forandring, som påvirker fremtiden for os alle.

På menneskehedens vandring gennem årtusinderne har der været mange mørke tidsaldre. Disse er blevet overvundet af små

håndfulde målbevidste mennesker, som satte sig for at skabe lys i mørket, en renæssance. Og en sådan renæssance, den eneste redning for et ellers dekadent og degenereret samfund, har aldrig været begrænset til en simpel genoplivning af gamle skrifter og glemt kundskab. Den glemte kundskab må have nyt liv. Individet må levendegøre den og forfine den.

Det krævede, og kræver, tilstedeværelsen af et geni, der fra et højere standpunkt kan genskabe en forståelse af menneskets sandere, dybere natur. En natur, der sjældent får udtryk i almindelige menneskers normale dagligdags aktiviteter, men som findes i forestillingen om, hvad menneskene kan og bør blive til. Geniet må være i stand til at fastholde og videreudvikle dette positive ophøjede menneskesyn, uanset hvor skuffende og frustrerende samtidens mennesker måtte optræde og handle. Med udbredelsen af det positive menneskesyn forandres den sørgelige nutid til en bedre, lysere fremtid. Friedrich Schiller var sin samtids enestående geni, som Lyndon LaRouche er det for vor tid.

Det var lignende dybe overvejelser, der satte scenen for de begivenheder i 1791, vi skal beskrive i det følgende. To højtstående personer i det danske politiske liv, den fungerende konges svoger og finansministeren, begge medlemmer af det danske statsråd, brød med traditionen og omgivelsernes pres. De valgte bevidst at spendere en anseelig del af deres formuer og sætte deres politiske positioner på spil for at støtte rebellen Friedrich Schiller.

Den danske digter

I slutningen af 1780'erne kom den unge digter Jens Baggesen (1764-1826) til København, fattig på guld men rig på ånd. Han blev hurtigt en yndet gæst i den tids fineste selskab: De sociale sammenkomster hos finansminister grev Ernst Schimmelmann (1747-1831), medlem af statsrådet og en af de rigeste personer i Det danske Kongerige. Det var grevinde Schimmelmann, der arrangerede selskaberne, og hun kastede sig med stor iver over opgaven med at hjælpe den unge danske poet,

som tryllebandt selskabet med sine entusiastiske oplæsninger. Og det er ved disse sammenkomster, at Baggesen møder sin fremtidige velgører, Frederik Christian af Augustenborg, prins af Danmark og arvehertug til Slesvig-Holsten. Efter sit giftermål med kronprins Frederiks søster, Louisa Augusta, i 1786 var Frederik Christian, i en alder af bare 20 år, trådt ind i det danske statsråd. På grund af kong Christian VII's sindssygdom var kronprins Frederik landets faktiske regent, og prinsen af Augustenborg blev den næsthøjeste rangeret i statsrådet.

Trods sin unge alder var Frederik Christian en yderst belæst herre. Han var kun 13 år, da giftermålet med kronprinsens søster blev arrangeret, og gennem hele sin tidlige ungdom kastede han sig med energisk iver over al kundskab, der kunne blive nyttig i hans fremtidige virke for det danske rige. Udover at tale og skrive flydende tysk, dansk og fransk, læste han engelsk og latin, og mestrede en del italiensk. Han fik en omfattende skoling i statskundskab, historie, jura, økonomi m.m., dels af privatlærere på slottet i Augustenborg, dels under et studieophold i Leipzig. I 1788 blev Frederik Christian så udnævnt til protektor for Københavns Universitet og indledte en livslang kamp for at forbedre de højere uddannelser i Danmark.

For Frederik Christian af Augustenborg er Jens Baggesen en talentfuld ung mand, der kan blive til god nytte for Danmark. Men den unge digter er fysisk og psykisk slidt ned, så prinsen arrangerer et statsbidrag på 800 rigsdaler, så Baggesen kan tage på en større udlandsrejse, slappe af og få helbredet bragt i orden igen.

I 1790 er den 26-årige Baggesen i Schweiz. Her gør han ivrigt kur til Sophie von Haller, barnebarn af den berømte forfatter Haller, og under kurmageriet falder han over Schillers skuespil *Don Carlos*. Baggesen har selvfølgelig læst andre tidligere værker af Schiller, men *Don Carlos* gør et særligt dybt indtryk, og han bliver en begejstret Schiller-

fan. »Schiller er uden tvivl den fremste blandt Shakespearesønderne – Josef blandt sine dramatiske brødre«¹, skriver han i sin dagbog.

I Schillers drama forsøger den unge fritænder markis de Posa at mobilisere sin barndomsven, den spanske kronprins Don Carlos, til at forlade sit fædreland og kæmpe for Flanderns frihed – en tydelig reference til de mange unge europæere, der forlod Europa for at deltage i den amerikanske befrielseskrig og rejse »frihedens tempel« på den anden side af Atlanterhavet. Det er i *Don Carlos*, vi finder markis de Posas berømte, storladne appel til kong Phillip om at tillade tros- og tankefrihed. Netop, hvad alle datidens frihedselskende europæere håbede for deres egne kongeriger: At de ville blive omdannet til moderne, frie stater, hvor man kunne tænke og tale frit.

Da Den franske Revolution brød ud i 1789, græd Europas unge af glæde. Nu skulle det amerikanske mirakel gentages i Europa – troede og håbede man. Senere græd man af rædsel, da håbet blev gjort frygteligt til skamme under det jakobinske terrorregime.

Ved alle sociale lejligheder læste Baggesen op af *Don Carlos*. Og dramaet var ham en stor hjælp i kurmageriet, for Sophie så markis de Posas »ædle gestalt« i den unge danske digter. Baggesen får sin Sophie – med lidt hjælp fra grev Schimmelmann, der indvilger i at garantere Sophie en enkepension. Det havde Sophies far forlangt for at give sin datter til en fattig digter.

På turen tilbage til Danmark besøger de nygifte først den tyske Shakespeare-oversætter og digter Christoph Martin Wieland (1733-1813), inden de tilbringer et par uger i Jena hos Wielands svigersøn, Kant-professoren Carl Leonhard Reinhold (1777-1851), en god ven til Schiller. Reinhold arrangerer et besøg hos Schiller. Desværre lider den store digter af en gevaldig tandpine, så besøget bliver kort. Ikke desto mindre styrker det Baggesen i sin beslutning om, at

Schiller er et enestående geni, der på alle måder må støttes.

Den 31-årige Schiller, der ni måneder forinden var blevet gift med Charlotte von Lengefeld, led af alvorlige kroniske helbredsproblemer. I halvandet år havde han været professor ved universitet i Jena, og han havde da også fået den fine titel af hofråd. Desværre fulgtes de fine titler ikke af en løn, han kunne leve af. I sin professorstilling, hvor han holdt flere udødelige forelæsninger, som f.eks. *Hvad er, og hvorfor studerer man universalhistorie?*, som stadig studeres den dag i dag, modtog han sølle 200 thalers om året, rundt regnet en sjettedel af det, der behøvedes, for at han kunne forsørge sin familie.

Schiller var derfor tvunget til at arbejde dag og nat. Han producerede et utal af skrifter, der blev solgt for at brødføde digteren og hans familie. Men trods sin heroiske indsats var han ved at tabe kampen. Hans helbred svækkedes lige så hurtigt, som gælden voksede. *Don Carlos'* stolte fader, som inspirerede unge over hele Europa til at kæmpe for frihed og genskabe den nyligt vundne amerikanske frihed overalt i verden, var ved at lide samme sørgelige skæbne, som håbene om en fri fransk republik led i den efterfølgende tid.

Da Baggesen holder sit indtog i København, er han blevet en »Schiller-aktivist«. Overalt hvor han kommer, snakker han om Schiller, Schiller og Schiller. Uheldigvis er hans velgører, Frederik Christian, ikke just Schiller-fan. Baggesen fortæller selv: »Prinsen af Augustenborg var forudindtaget mod Schiller og mente slet ikke, at han havde geni. Med meget besvær fik jeg i stand, at han tillod mig at læse *Don Carlos* højt for ham. »Jeg tvivler meget på«, sagde han, »at vi vil læse bogen til ende; men – da De har væddet på det« – Jeg læste. Jeg havde på forhånd krævet, at han i det mindste måtte høre første akt til ende. Han blev revet fuldstændigt med – jeg læste ikke blot *Don Carlos* færdig – men dagen efter, da jeg skulle læse igen, havde han i løbet af natten læst resten. Nu kunne han de fremste scener udenad. Så læste vi alt, vi havde

af Schiller igen og igen. Hvad er mere naturligt? Hvilke salige stunder har ikke *Don Carlos, Historien om Nederlandenes Frafald* osv. fremtryllet for os!«²

Frederik Christian, der, som andre unge, havde grædt af glæde ved nyheden om Den franske Revolution i sommeren 1793, blev rekrutteret til Schiller-projektet. Baggesen skriver til Reinhold: »Hvis ikke vi kan vinde denne prins for os, så kan alle Posa'er i det nuværende og kommende århundrede godt begive sig til galehuset; for en sjæl som hans gentager naturen sjældent blandt millioner, og måske aldrig blandt hundreder. – Men hvornår var verdensborgeren, der ihærdigt elsker frihed og lighed, oplysning og lykke for alle mennesker, veltilpas ved et hof?«⁴

Gennem denne opdagelsesrejse ind i Schillers skrifter, genspejlet i lyset fra *Don Carlos*, omdannes forholdet mellem Frederik Christian og Baggesen, fra et forhold mellem en fyrste og en fattig digter til et venskab, inspireret af det tilsvarende mellem Don Carlos og markis de Posa. De to har forskellig social rang, men som frihedselskende mennesker, der er fast besluttet for at handle til menneskehedens bedste, er de ligeværdige.

I sommeren 1791 tager Frederik Christian sammen med sin hustru på et kurophold i Karlsbad, blandt andet i håb om at træffe Schiller. Denne havde meddelt, at han også vil tage på kur i Karlsbad, men er endnu ikke ankommet, da Frederik Christian når frem. Men prinsen møder flere af Schillers venner, heriblandt Dora Stock, hvis søster er gift med Schillers gode ven Körner. Der opstår mange intense diskussioner om Schiller, hans ideer, og hans sørgelige helbredsmæssige og økonomiske omstændigheder. På vej hjem til Danmark besøger Frederik Christian så Jena, men uheldigvis er Schiller netop rejst, med kurs mod Karlsbad. I stedet for at møde digteren personligt, bliver prinsen under tre møder med Reinhold grundigt sat ind i alle detaljer angående Schillers situation.

Sørgefesten

I mellemtiden har Baggesen vakt ægteparret Schimmelmans begejstring for Schiller. Det begyndte med en uskyldig sommerudflugt til Schimmelmans sommersted i Hellebæk. Greveparret havde inviteret Baggesen og Sofie samt grevindens svoger Schubart, der var Danmarks gesandt i Haag, og dennes kone. Baggesen blev bedt om at forberede nogle oplæsninger i tilfælde af dårligt vejr. Dagen inden udflugten nåede den sørgelige nyhed imidlertid København, at den store tyske digter Friedrich Schiller var afgået ved døden. Baggesen var totalt knust, men i sin rastløse sorg overtalte han Schimmelmann til at gennemføre udflugten alligevel – nu som en sørgefest for Schiller.

I tre dage fejrede de tre ægtepar (selvfølgelig med hjælp fra tjenestefolk) Schiller. Gennem tårer af sorg og glæde oplæste de dele af *Don Carlos* og andre af hans skuespil, reciterede Schillers digte og diskuterede hans opløftende filosofi. Baggesen havde arrangeret en overraskelse som festens højdepunkt. Da de sang Schillers digt *Ode an die Freude, Hymne til Glæden*, lød pludseligt musikinstrumenter, og tjenestefolkenes børn kom dansende, klædt som yndefulde græske gratier. Baggesen havde tilføjet et ekstra vers til Schillers digt:

*Unser todte Freund soll leben!
Alle Freunde stimmten ein!
Und sein Geist soll uns unschweben
hier in Hellas Himmelhain.*

Tutissimi:

*Jede Hand emporgehoben!
Schwört bei diesem freien Wein:
Seinem Geiste treu zu sein
Bis zum Wiedersehn dort oben!*

På dansk (egen oversættelse):

*Vores døde ven skal leve!
Alle venner stemme i!
Og hans ånd skal os omsvæve
her i Hellas himmerige.*

Alle:

*Hver en hånd som er opløftet!
Sværges ved den frie vin:
Tro at være mod hans ånd
til vi atter ses deroppe!*

Efter de tre dages sørgefest skrev Baggesen et brev til Reinhold, i hvilket han, blandt sorgfulde ord om Schiller, fortalte i detaljer om sørgefesten. Rystet skrev Reinhold tilbage, at Schiller endnu ikke var død, blot syg og bekymret. Ingen medicin havde kunnet forbedre hans tilstand.

Ifølge Reinhold, var beskrivelsen af sørgefesten i Hellebæk faktisk den eneste opmuntring og kilde til glæde og lindring, den store digter havde oplevet i meget lang tid. Schiller var blevet meget bevæget, da han hørte, at så fornemme folk så langt borte, var så begejstrede for hans ideer. Og det havde givet ham ny energi til at fortsætte kampen. Men han var stadig meget syg og i en håbløs situation.

En plan sættes i værk

Ved modtagelsen af brevet i København, skrider Baggesen og Augustenborg til handling med en plan, der har simret et stykke tid. Schiller må reddes. Hvis ingen af hans egne landsmænd er villige til at hjælpe ham, så må verdensborgere udefra træde hjælpende til. Denne ledestjerne for menneskeheden må ikke gå tabt. Frederik Christian tænkte endda videre: Hvis Schillers landsmænd ikke forstår at påskønne hans geni, hvorfor skulle han så blive der? Hvorfor skulle han ikke komme til Danmark? Så skulle han nok se til, at Schiller kunne genvinde sit kostbare helbred.

Når først Schiller er bosat i Danmark, hvad kan man så ikke

udrette? Prinsen har i sit eget hjerte og sind følt den enorme kraft i Schillers ideer. Hvad nu hvis Schiller bliver det intellektuelle samlingspunkt i København? Er der en bedre måde, at omdanne et enevældigt Danmark til en moderne nation, som reflekterer de høje principper, der er udtrykt i De forenede Staters forfatning?

Frederik Christian af Augustenborg sender brev til Schiller. Efterfølgende skriver prinsen til sin søster: *»Jeg vil lade Schillers digt [Die Künstler] afskrive til dig... I dag om otte dage venter jeg svar fra ham på invitationen, der er sendt til ham, om at komme til Danmark og her pleje sin sundhed i uforstyrret ro.«*⁶

Selv om Frederik Christian brændende ønsker, at Schiller skal komme til Danmark, er han meget påpasselig med ikke at lade det stå som en egoistisk betingelse for den hjælp, han tilbyder ham. *»Men vi er ikke så småligt egennyttige at gøre denne ændring i Deres opholdssted til en betingelse. Det overlader vi til Deres eget frie valg. Vi ønsker, at menneskeheden skal beholde en af sine lærere, og dette ønske må gå frem for alle andre betragtninger«*, står der i brevet til Schiller.

Prinsen har truffet sin beslutning. Schiller skal hjælpes, men spørgsmålet er hvordan. Normalt ville en person, der var værdig til at få understøttelse, blive støttet af den danske stat. Frederik Christian ville så gå til kronprinsen og argumentere for, hvorfor det er vigtigt og nødvendigt. Men det er helt utænkeligt i denne sag. For det første er Schiller ikke dansk, og i kølvandet på den såkaldte »tyskerfejde« i København i 1789 var det let at falde i folkets unåde, hvis man fremstod som alt for »tyskervenlig«. For det andet er Schiller i manges øjne en farlig revolutionær, og efter Den franske Revolution betragtede man sådanne revolutionære personligheder som en dødelig trussel mod et enevældigt monarki som det danske (af samme årsag blev ingen af Schillers skuespil opført i Danmark før 1817. Det første var *Marie*

Stuart. Røverne blev først opført i 1823 og *Don Carlos* i 1831. Man sagde åbent, at det skyldtes Schillers farlige revolutionære ideer).

Selv om Frederik Christian havde en høj position og var en hårdtarbejdende tjener for den danske stat, havde han ikke nogen privat formue af betydning. Efter giftermålet med prinsesse Louise Augusta, var de nødt til at flytte ind hos kronprins Frederik på Christiansborg. Frederik Christian havde simpelthen ikke midlerne til at opretholde en selvstændig husholdning i København. Kronprinsen måtte endda betale lønningerne for sin søsters tjenestefolk, så hun kunne leve standsmessigt.

Prins Frederik Christian kan altså ikke på egen hånd klare at finansiere Schiller. Han og Baggesen må få andre med i projektet. De bliver hurtigt enige om en indlysende kandidat; en person, der både moralsk og finansielt er velkvalificeret til at deltage i projektet: Deres gode ven greve Ernst Schimmelmann. Nok er Schimmelmann både greve og finansminister, men han er også en veluddannet humanist, filantrop og forkæmper for det almene vel. Han var en af nøglepersonerne i ophævelsen af stavnsbåndet og forbuddet mod slavehandel (vel at mærke som den største slaveejer på de Dansk-vestindiske Øer. En ubehagelig arv fra faderen, han var glad for at slippe af med). Men Schimmelmann er også en loyal undersåt til kronprins Frederik og bange for at fremstå som en revolutionær og en tyskerven, hvilket utvivlsomt vil underminere hans position ved hoffet og hos folket. Så kan Schillers venner få Schimmelmann med i projektet?

Frederik Christian skriver til Baggesen: *»Efter grundige overvejelser mener jeg, at det er bedst, hvis De Baggesen vil være Schillers fortaler i det schimmelmannske hus. Schiller må sikres en sådan indkomst, at han kun behøver at udføre et rimeligt stykke arbejde dagligt for at have sit udkomme. Jeg ser ingen mulighed for, at netop nu at give ham en offentlig stilling, staten kan altså intet bidrage; hvad der sker, må*

ske gennem privatpersoner. Vil Schimmelmann for en bestemt årrække bidrage med noget årligt? Det er spørgsmålet, som jeg ønsker, De får svar på.»⁷

Baggesen arbejder hårdt for at få hvervet Schimmelmann, men beklager i et brev til Frederik Christian den 11. november, hvor umulig opgaven virker. Han har allerede mindst 20 gange nævnt Schillers umulige omstændigheder, og alt greveparret gjorde, var at fortælle, hvor dårlige tiderne var, og hvorledes de, af den årsag, var tvunget til at holde igen med udgifterne. »Jeg venter på en belejlig dag, hvor jeg kan få Schimmelmann med på i det mindste at stå for halvdelen – for at få noget gjort ved sagen. Hos hende [grevinden -red.] er der intet at gøre. Hun finder, at alle nødlidende her i landet må hjælpes først«.⁸

Grevinden vil ikke støtte Schiller, da han er en udlænding, og Schimmelmann er, udover at beklage sig over det økonomiske, bange for de politiske konsekvenser, hvis han deltager i projektet. På trods af disse vanskeligheder, lykkes det Baggesen, med sin unge entusiastiske ihærdighed, at opløfte greveparret til at medvirke i det vigtige projekt. Schimmelmann går med til at finansiere halvdelen af underholdet til Schiller, på betingelse af at hans identitet ikke bliver røbet.⁹ (Trods deres oprindelige tøven blev greveparret nære personlige venner med Schiller-familien for resten af livet. Schimmelmann blev tilmed gudfader for Schillers anden søn Ernst. Alt, der blev publiceret fra Schillers hånd, blev sendt til greveparret, og grevinden takker hver gang med et personligt brev til Schiller eller hans kone Charlotte. Denne korrespondance fortsatte efter Schillers død i 1805, hvorefter Schimmelmann sendte en årlig støtte til Charlotte på 300 thaler.)

Den 27. november 1791 kan det historiske brev fra Frederik Christian og Schimmelmann sendes til Friedrich Schiller:

To venner, der som verdensborgere er knyttede til hinanden,

sender Dem denne skrivelse, ædle mand! De kender dem ikke, men begge ærer og elsker Dem. Begge beundrer Deres genis høje flugt, som har præget forskellige af Deres nyere værker som de mest ophøjede af alle menneskelige. I disse værker fandt de den tænkemåde, det sind, den begejstring, som knyttede deres venskabsbånd, og vænnede sig, da de læste dem, til den ide, at betragte forfatteren af disse som et medlem af deres venskabsforbund. Stor var derfor også deres sorg, da de hørte nyheden om hans død, og de fældede ikke færrest tårer blandt det store antal af gode mennesker, der kendte og elskede ham.

Denne levende interesse, som De, ædle og højtærede mand, vækker i os, forhindrer, at De skulle anse os for at være ubeskedne og påtrængende. Den må fjerne enhver misforståelse af hensigten med dette brev. Vi affatter det med den ærbødige tilbageholdenhed, som Deres finfølelse vækker hos os. Vi ville i så henseende tilmed være bekymrede, hvis vi ikke vidste, at der også er sat en vis grænse for ædle og fintdannede sjæles dyd, som det ikke går an at overskride, uden at fornuften modsætter sig det.

Deres helbred, som er blevet ødelagt af alt for stor anstrengelse og arbejde, fordrer, har man fortalt os, at få absolut hvile et stykke tid, så det kan genoprettes, og så den fare, der truer deres liv, kan afværges. Alene Deres omstændigheder, Deres nuværende skæbne, forhindrer Dem i at tillade Dem denne hvileperiode. Vil De gøre os den glæde, at gøre dette muligt for Dem? Vi tilbyder Dem de næste tre år en årlig gave på et tusinde thaler.

Tag imod dette tilbud, ædle mand! Lad ikke synet af vore titler forlede Dem til at afslå det. Vi kender disses værd. Vi kender ingen anden stolthed end den at være menneske og borger i den store republik, hvis grænser omfatter mere end enkelte generationers liv og mere end en klodes grænser. De har her kun mennesker, Deres brødre, foran Dem, ikke indbildte stormænd, som ved en sådan anvendelse af deres rigdomme kun nyder en noget ædlere slags hovmod.

Det afhænger af Dem, hvor De vil nyde denne ro. Her hos os ville De ikke savne tilfredsstillelse for Deres sjæls behov i en hovedstad, der både er regeringssæde og en stor handelsplads og har meget kostbare bogsamlinger. Højagtelse og venskab fra mange sider ville konkurrere om at gøre Deres ophold i Danmark så behageligt som muligt, for vi er ikke de eneste her, der kender og elsker Dem. Og hvis De, når De atter er rask, skulle ønske at få en statsansættelse, så ville det ikke falde os svært at opfylde dette ønske.

Men vi er ikke så småligt egennyttige at gøre denne ændring i Deres opholdssted til en betingelse. Det overlader vi til Deres eget frie valg. Vi ønsker, at menneskeheden skal beholde en af sine lærere, og dette ønske må gå frem for alle andre betragtninger.

København den 27. november, 1791

Frederik Christian, prins af Slesvig-Holsten

*Ernst Schimmelmann*¹⁰

Schiller blev tilbudt en årlig understøttelse på 1000 thaler, en understøttelse, som vil sætte ham i stand til mageligt at brødføde sig selv og sin familie. Det blev tilbudt uden nogen form for betingelser i tre år. Alt Schiller skal gøre, er at genvinde sin sundhed. Han kan anvende pengene og sin tid, som han finder bedst. Men han får også tilbuddet om at komme til København med det samme, genvinde sin sundhed i Københavns behagelige omgivelser, og efter de første tre år få en fast statsansættelse med en god løn.

Dette bliver tilbudt Schiller, ikke som velgørenhed fra et par rige danskere, der har ondt af en fattig digter, men som et indskud fra to danske borgere »i den store republik«. De så det selv som deres bidrag til verdens og menneskehedens opblomstring, hvor Schillers geni har sin egen helt unikke rolle. Frederik Christian håber så også, at Schiller kan komme med det afgørende anstød, der vil omdanne Danmark fra et enevældigt monarki til en moderne nation; et hjemsted for

frihed og fornuft.

Schillers svar

I et brev til Jens Baggesen, han skriver tre dage efter, at han har modtaget det storslåede tilbud, beskriver Schiller det overvældende brev, han just har modtaget, og den enorme betydning, det har for ham og hans mission:

Jena den 16. december 91.

Hvordan skal jeg begynde, min dyrebare og højt skattede ven, med at beskrive de følelser, der siden modtagelsen af disse breve er blevet levende i mig? Så bedøvet og overrasket, som jeg blev over indholdet og stadig er det, skal De ikke forvente meget sammenhængende fra mig. Kun mit hjerte kan stadig tale, og selv det finder kun ringe støtte i et hoved, der stadig er så sygt, som mit endnu er det. Et hjerte som Deres kan jeg ikke belønne smukkere, for den kærlige interesse, som det har i min sjæls ve og vel, end ved at jeg ophøjer den stolte fornøjelse, som Deres fortræffelige venners ædle og enestående handle måde i sig selv må berede Dem – i glad overbevisning om en fuldstændig opnået hensigt – til den lifligste glæde. Ja, min dyrebare ven, jeg tager imod tilbuddet fra prinsen af H. og grev S. med taknemmeligt hjerte – ikke, fordi den smukke måde, hvorpå det blev fremsat, overvinder alle mine betænkeligheder, men fordi en forpligtelse, der er hævet over enhver mulig betænkelighed, byder mig det. At yde og være alt, som jeg med de mig tildelte kræfter kan yde og være, er for mig den højeste og mest uundværlige af alle pligter. Men mine ydre omstændigheder har desværre indtil nu gjort det aldeles umuligt, og kun en fjern og stadig uvis fremtid giver mig større forhåbninger. Den storslåede hjælp fra Deres ophøjede venner sætter mig pludselig i stand til at udfolde alt, hvad der slumrer i mig, at gøre mig til det, som jeg kan blive til – hvilket andet valg har jeg altså? ...

[Schiller forklarer i det følgende udførligt om de store kvaler han pga. sin uafklarede økonomiske situation har måttet gennemlide i de seneste ti år, og den ubeskrivelige glæde og taknemmelighed, han derfor føler over det indtrufne -red.]

Tilgiv mig, dyrebare ven, denne udførlighed om mig selv; jeg vil derved blot sætte Dem i stand til at forestille Dem det indtryk, som prinsens og grevens ædelmodige tilbud har haft på mig. Jeg ser mig derved pludselig sat i stand til at realisere den plan, som min fantasi i sine lykkeligste stunder forudbestemte. Jeg opnår endelig den længe og hedt begærede åndens frihed, det fuldkomment frie valg for mit virke. Jeg får ledige stunder, og gennem dem vil jeg måske generobre min mistede sundhed; og hvis ikke, så vil sindets nedtrykthed for fremtiden ikke længere give næring til min sygdom. Jeg ser lyst på fremtiden – og selv om det skulle vise sig, at mine forventninger til mig selv blot var skønne illusioner, hvormed min kuede stolthed hævnedes sig på skæbnen, så skal det i det mindste ikke skorte på min udholdenhed for at retfærdiggøre de forhåbninger, som to af dette århundredes fortræffelige borgere har næret til mig. Da min skæbne ikke tillader mig at virke velgørende på samme måde som dem, så vil jeg dog forsøge det på den eneste måde, som er mig tilstået – og måtte det frø, som de såede, folde sig ud i mig til en smuk blomst for menneskeheden.¹¹

Schiller slutter brevet med at beklage, at han ikke kan opfylde Baggesens ønske om, at han kommer til København. Hans helbred tillader det ikke, og af samme årsag regner han med at tilbringe sommeren i Karlsbad. Han har også stadig sine forpligtelser ved universitetet. Men han håber snart at kunne komme til København, og møde disse fantastiske mennesker, der har gjort så meget for ham.

Den 19. december 1791 sender Schiller så sit svar til Frederik Christian af Augustenborg og grev Ernst Schimmelmann. Han skriver:

Tillad, I mest tilbedelsesværdige, at jeg sammenfatter to ædle navne i ét, nemlig i dét, som De selv i hensynet til mig har forenet Dem i. Anledningen til, at jeg tager mig denne frihed, er allerede i sig selv en så overraskende undtagelse fra alt almindeligt, at jeg må frygte, at jeg skulle komme til at nedværdige det rent ideale forhold, hvorunder De har henvendt Dem til mig, gennem enhver hensyntagen til tilfældige forskelle.

På et tidspunkt, da en sygdom stadig omtågede min sjæl og truede mig med en dyster og sørgelig fremtid, rækker De mig, som to beskyttende genier, en hånd fra skyerne. Det storsindede tilbud, som De kommer med, opfylder ja overgår mine dristigste ønsker. Den måde, De gør det på, befrier mig for frygten for at vise mig uværdig til Deres godhed, idet jeg accepterer dette bevis på det. Jeg måtte rødme, hvis jeg ved et sådant tilbud kunne tænke på andet end på den skønne humanitet, som det udspringer fra, og på den moralske hensigt, som det skal tjene. Sådan som De giver – rent og ædelt – mener jeg at kunne modtage. Deres hensigt med dette er at fremme det gode; hvis jeg kunne føle skam over noget, så var det, at De har taget fejl mht. redskabet i den forbindelse. Men den bevæggrund, med hvilken jeg tillader mig at tage imod det, retfærdiggør mig over for mig selv og lader mig – selv i den højeste forpligtelses lænker – fremstå for Dem med følelsens fuldstændige frihed. Ikke over for Dem, men over for menneskeheden skal jeg afdrage min skyld. Dette er det fælles alter, hvorpå De nedlægger Deres gave og jeg min tak. Jeg ved, I meget ærede, at kun overbevisningen om at være forstået af mig, fuldender Deres tilfredshed; derfor og kun derfor tillod jeg mig at sige dette.

Men den nære deltagelse, som en alt for hildet velvilje i Deres storsindede beslutning kommer til udtryk over for mig, det fortrin, som De frem for så mange andre tildeler mig, idet

De mener, at jeg skal være et redskab for Deres skønne hensigter, den godhed hvormed De kommer en fremmed verdensborgers små behov i møde, pålægger mig de mest personlige pligter over for Dem og fylder mig – foruden med ærefrygt og beundring – med den inderligste kærligheds følelser. Hvor stolt gør De mig, at De forestiller Dem mig i et forbund, som det ædleste af alle formål helliger, nemlig entusiasmen for det gode, for det store og skønne har forbundet. Men hvor langt er den begejstring, som ytrer sig i handlinger, ophøjet over den, som må begrænse sig til at have vakt handlinger. At udruste sandhed og dyd med den sejrende kraft, hvormed de underkaster sig hjerter, er alt hvad filosofen og den fremstillende kunstner formår – hvor meget anderledes er det at realisere begges idealer i et skønt liv. Jeg må her svare Dem med ordene, hvormed han affærdiger en kunstners stolthed: »De har gjort, hvad jeg blot kunne male!«

Men selv om jeg skulle kunne glemme, at det er mig, der er genstand for Deres godhed, at det er Dem, jeg kan takke for den skønne udsigt til at kunne fuldende mine skitser, så ville jeg stadigvæk være Dem megen tak skyldig. En åbenbaring, som De har været for mig, genopretter troen på den rene og ædle menneskehed, en tro, som så talrige eksempler på det modsatte nedslår i den virkelige verden. Usigelig vellyst er det for menneskehedens maler i det virkelige liv at møde træk af det billede, som lyser klart i hans indre og må ligge til grund for hans skildringer. Men jeg føler, hvor meget jeg mister ved at tage den store forbindtlighed på mig, som De pålægger mig. Jeg mister via den søde frihed, det er at give min beundring udtryk og at forherlige en så uegennyttig og skøn adfærd med en lige så uegennyttig følelse.

Muligheden for at fremstille den som person for Dem, som De har forpligtet så dybt, vil blive resultatet af Deres storsindede understøttelse. Via denne vil jeg se mig i stand

til efterhånden at genvinde mit helbred og at udholde en rejses besværligheder og skiftet i levemåde og klima. For øjeblikket er jeg stadigvæk udsat for tilbagefald til en sygdom, som forringer nydelsen for mig ved de reneste livsglæder, og som kun meget langsomt – ligesom den kom – vil kunne bringes til ophør. Blandt de mange afsavn, som De pådrager mig, er dette ikke et af de ringeste, nemlig at De udskyder det lykkelige tidspunkt, hvor syn og omgang vil knytte mig med tusind ubrydelige bånd til to hjerter, som allerede nu – ligesom guddommen – henrykker fra det usynlige fjerne, og ligesom denne er uopnåelig for min tak. At leve i denne skønne fremtid og ile forud for dette tidspunkt med sine ønsker og drømme vil indtil da være den kæreste beskæftigelse for Deres dybt forpligtede og evigt taknemmelige

*Friedrich Schiller*¹²

Schillers danske eftermæle

Schiller lever op til sit løfte. I løbet af de næste seks år (den oprindelige støtte til Schiller bliver forlænget yderligere tre år, den sidste pengeoverførsel finder sted i november 1796), hvor han er finansieret af Frederik Christian og Schimmelmann, genvinder han ganske vist ikke fuldt sit helbred, men så meget desto mere sit poetiske og filosofiske geni. Han når aldrig til Danmark, men i februar 1793 skriver Schiller det første af en række breve til prins Frederik Christian, der, brev for brev, cirkulerer i hele den danske elite.

Brevene tager udgangspunkt i den fejlslagne franske revolution, hvor de store forhåbninger er endt i et bestialsk blodbad. Schiller skriver, at »et stort øjeblik fandt et fordærvet folk« og at årsagen til den franske katastrofe er at finde i de franske hjerter, ikke i de veluddannede, oplyste hoveder.

Derfor er medicinen, der kan sikre en mere lykkelig udgang på senere revolutioner her i Europa, menneskenes æstetiske opdragelse. Der må vækkes en trang i hjerterne efter det sande, det skønne og det gode. Det er, for digteren Schiller, kunstens formål. Borgerne må også uddannes ved at leve sig ind i den klassisk-græske filosofiske og politiske verden, vænne sig til at leve og virke med udgangspunkt i hele menneskeheden og i hele dens historie. Oplysningstidens kynisme må erstattes af græsk idealisme. Sådan lægges grunden for fremtidig succes.

I en renæssance, som den efterfølgende danske guldalder, søger de ledende personer at genoplive og forbedre det sande, det skønne og det gode fra tidligere tider, i deres kamp for det almene vel – med en ungdommelig, idealistisk tro på det gode i mennesket, og det positive bidrag vi hver for sig kan yde.

Ideerne, der bliver udviklet i Schillers breve til prins Frederik Christian, bliver siden omskrevet og publiceret som Schillers afhandling: *Om Menneskets Æstetiske Opdragelse*. Andre dele af diskussionen i brevene genspejles i andre af Schillers æstetiske skrifter, som f.eks.: *Om Faren ved æstetiske vaner*, *Om skønhedens nødvendige begrænsning, specielt når det gælder filosofiske sandheder*, *Om det ophøjede*, *Tanker over brugen af det gemene og nedrige i kunsten* og *Om det Naive*.¹³

I sidste øjeblik fik en svækket Schiller hjælp fra Jens Baggesen, prins Frederik Christian af Augustenborg og greve Ernst Schimmelmann. Han blev bevaret som en lærer for menneskeheden. I slutningen af 1791 skriver Schiller til sin gode ven Körner: »Nu har jeg endelig mulighed for at lære og for at samle og arbejde for evigheden.«¹⁴

Trods sit dårlige helbred, har Schiller endnu 14 meget produktive år til gode, inden han i 1805 dør alt for tidligt, 45 år gammel. Foruden sine æstetiske skrifter, var han i stand til at skrive dramatiske mesterværker som *Wallenstein*, *Maria Stuart*, *Jomfruen fra Orleans* og *Wilhelm Tell*, digte

som *Dykkeren* og *Ibykus' Traner* og mange andre smukke poetiske værker. Værker, der både på tysk og i dansk oversættelse, fandt et stort og trofast publikum i alle dele af det danske rige.

Tænk, hvor meget fattigere vi ville have været, hvis ikke hjælpen fra Danmark var nået frem i tide!

Fodnoter:

1. Schiller und der Herzog von Augustenburg in Briefen. Mit Erläuterungen von Hans Schulz. Jena, 1905, s. 6.
2. Ibid s. 9-10.
3. Ibid s. 10.
4. Ibid s. 10.
5. Ibid s. 18.
6. Briefwechsel des Herzogs Friedrich Christian zu Schleswig-Holstein-Sonderburg-Augustenburg mit König Friedrich VI von Dänemark. Herausgegeben von Hans Schulz, Leipzig, 1908, s. 34.
7. Timoleon und Immanuel. Dokumente einer Freundschaft. Briefwechsel zwischen Friedrich Christian zu Schleswig-Holstein und Jens Baggesen. Herausgegeben von Hans Schulz. Leipzig, 1910, s. 69.
8. Ibid s. 70.
9. Schillers gode ven Körner, som ikke var informeret om, at bidragsydernes identitet skulle holdes hemmeligt, fortæller pressen den glade nyhed. Frederik Christian kan derfor, til sin store overraskelse, læse om tilbuddet til Schiller i de tyske aviser samtidigt med, at han får Schillers svar. Da Schiller bliver klar over brøleren, skynder han sig at skrive til Baggesen, og beder ham beklage det skete og undskylde mange gange. Det gør Baggesen med stor succes. Det hjælper nok også, at offentligheden tog godt imod nyheden om prinsens og grevens hjælp til Schiller.
10. Schiller und der Herzog von Augustenburg in Briefen. Mit Erläuterungen von Hans Schulz. Jena, 1905, s. 24-26.
11. Ibid s. 34-38
12. Ibid s. 41-44

13. Ibid s. 138-139.

14. Ibid s. 33.